

Бранко Прља

Чадор без рака да го држи

Издавачка куќа Готен
contact@gotenpublishing.com
www.gotenpublishing.com

Графичко уредување и дизајн: КАПКА дизајн

CIP - Каталогизација во публикација; Национална и
универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

821.163.3-32

ПРЉА, Бранко

Чадор без рака да го држи / Бранко Прља. -
Скопје: Готен, 2013. - 64 стр. : илустр. ; 11 см

[Белешка за авторот: стр. 63]

ISBN 978-608-4625-27-8
COBISS.MK-ID 93662730

Бранко Прља

Чадор
без рака
да го држи

ГОТЕН
Скопје 2013

Знаци што живот значат

Чувај на суво	8
Не закачувај	9
Отвори тука	10
Не превртувај.....	11
Не реди едно врз друго	12
Центар на гравитација	13
Може да се рециклира	14
Повеќе информации.....	15
Забрането кучиња	16

Знаци за пешаци

Херметички затворено	18
Копнен транспорт.....	19
Воден транспорт	20
Просторија за деца.....	21
Радиоактивно	22
Кршливо.....	23
Ракувај со внимание	24
Салон за разубавување	25
Имиграција	26

Знаци во ретровизор

Место за флање /убре	28
Телефон.....	29
Продавници	30
Апарат за гаснење пожар	31
Содржи состојки од животинско потекло.....	32

Пристигнувања	33
Лифт.....	34
Пошта.....	35
Паркинг	36
Скали нагоре.....	37

Знак... и пак!

Стисни тука.....	40
Железнички сообраќај	41
Подвижни скали	42
Хелипорт	43
Оваа страна нагоре	44
Температурна граница	45
Хотелски информации.....	46
Ограничување на тежината	47
Заминувања	48
Еколошко	49

Знаци од мојата улица

Испорака на рака	52
Царина	53
Не застанувај тука	54
Отровни материјали	55
Изнајмување возила	56
Билетарница	57
Запаливо	58
Време.....	59
Стрелка кон десно	60

**Знаци
што
живот
значат**

- Што е чадор без рака да го држи? - се запраша господин Херц додека го слушаше звукот на капките дожд врз стаклените квадрати од бетонските коцки кои пулсираа со живот. Геометријата на поезијата во која звуците се собираа, се множеа и резонираа со растењето на коцките насекаде околу него длабоко го допре.

- Како е возможно да сме толку многу, а толку осамени? - помисли г-дин Херц, а не сфати дека чадорот е тој самиот.

- Некои луѓе само знаат да ти се закачат, како смислата на животот да им е туѓите маки и проблеми на својот грб да ги носат, - помисли г-ѓа Проз гледајќи како на улицата пред нејзиниот прозорец поминува една двојка со куче врзано на колан. Кучето ја влечеше раката на момчето, девојката гласно се смееше додека се обидуваше да држи чекор со двете битија кои ги сакаше најмногу на светот, а Сонцето светеше високо над нив и ги грееше срцата на илјадници луѓе како нив, обични и смртни честички во космичкиот танц кои забораваат да бидат благодарни за подарокот од Сонцето.

Но, тоа не размислува за благодарноста на своите поданици и ја продолжува својата игра на небото додека двојката со кучето заминува, а нашата г-ѓа Проз останува да набљудува, со сцените пред прозорецот кои за неа живот значат.

- Никој го нема клучот од умот на другите луѓе, но сепак некои знаат како да го отклучат, - прочита г-ѓа Брава, додека сонуваше за една реалност во која луѓето се насмевнуваат едни на други, туку-така, без причина и повод, наместо едвај да чекаат прилика за навредување. Реалност во која луѓето не седат осамени пред електронските кутии кои го исполнуваат нивниот свет со сомнителни содржини.

- Кој решава за нас, кој ни наметнува да го сакаме тоа што можеби не би го сакале да имавме избор? - помисли таа додека ја затвораше книгата, една од последните на светов кој забрзано се дигитализира и тривијализира, диги-три-два-еден...

Светлата се гасат, а градот продолжува да пулсира длабоко во ноќта.

На господин Душан му здодеа секојдневната рутина, читањето на утринскиот весник, појадокот со чај и печено лепче, одењето на работа, седењето пред компјутерскиот екран... Господе, дури и од самото набројување на секојдневните обврски го фати несовладлива потреба од спиење и сон, сон за тоа како остава сè и се упатува на возбудливо патување во егзотични места без граници и без дневен распоред, места каде што кафето не се пие за да се започне мачниот ден, туку за да се продолжи возбудливиот муабет, место каде што долгите вечери пред екраните се заменети со чиниш вечниот залез на Сонцето... но, како што бива, на нашиот Душан брзо му здодеа рајот и се врати во сопствениот пекол, зашто секојдневието е дрога од која човек тешко се откажува!

Во еден свет сите луѓе си живејеа во свои кутии. Секој се раѓаше сам и живееше сам, создавајќи и радувајќи се, тагувајќи и боледувајќи изолиран и недопрен од друга човечка рака или туѓа мисла. Но, најчудно беше дека тоа никому не му пречеше. Напротив, тие уживаа во она што го сметаа за слобода и неограничени можности.

И само кога понекогаш во главите им одсвонуваше прашањето „Што значи да си човек?“ тие се чувствуваа делумно несреќни, но тоа траеше еден миг. Ретки беа тие кои остануваа долго време парализирани од помислата дека да се биде човек значи да се биде со луѓе.

И тогаш се слушаше кинење на картонот...

Во првиот миг кога ќе помислиш дека парите го движат светот, од твојата душа се откинува едно ситно, но блескаво парче кое лебди несигурно околу твоето битие, како да се прашува дали е време да замине и дали сè уште има надеж за тебе. Потоа те погледнува за последен пат и пред да замине пушта една солза која капнува врз тебе.

Ја креваш главата и помислуваш дека врне, но потоа здогледуваш нова ѕвезда на небото, ѕвезда која не си ја видел дотогаш. Сепак, немаш време да се загледуваш во небото, продолжуваш да се вртиш како во транс додека целиот свет околу тебе, сите бои и нијанси, сите мириси и вкусови, сите звуци и допири не се претворат во златно-жолто.

- Понекогаш ми се чини дека животот ми поминува во чекање. Чекам да се разбудам за да чекам да се ослободи тоалетот, за да чекам автобус и да чекам да се вклучи компјутерот, за да чекам пауза за јадење и да чекам да измине денот да одам дома и да чекам јадење, вести и време за спиење. Чекам на лекар, чекам во банка, чекам плата, чекам попуст, чекам распуст, чекам да се вратам на работа... - ми рече еден Чех, а јас му кажав: - Чек' малку, не те слушнав, - по што тој се навреди и замина.

Откако ми раскажаа зошто си заминал сфатив дека треба да си го преземе животот од рацете на часовникот. Да почекаше, ќе дознаеше.

„Кој сум јас,“ се запраша г-дин Огнен, а другиот во огледалото си го постави истото прашање.

Четворицата не знаеја за постоењето на другите четворица и така сите осум души се разминаа во шеснаесет насоки.

Тоа беше совршен ден за триесет и две прошетки во шеесет и четири непознати краишта на светов исполнети со неограничен број можности за нашите сто дваесет и осум јунаци.

Кучето седна да руча со пријателите и кога сакаше да се послужи со нож и виљушка сфати дека неговите раце не се обликувани за таква дејност. Всушност тоа и не беа раце, туку обични кучешки шепа.

Се извини и замина во бањата. Се погледна во огледалото. Гнасна кучешка муцка, јазик што виснал од неа и стрчнати уши. Се обиде да направи гримаса на одвратност, но не можеше. Се обиде да се насмее, но успеа само да мрдне со опашот. Неговата неспособност за изразување емоции го депримираше. Ја крена ногата и се обиде да ја погоди шолјата. Не успеа. Плочките беа испрскани и тој несмасно се обиде да ги избрише со тоалет хартија која ја држеше со муцката. Излезе од бањата, рече дека ненадејно му излегле обврски и засрамено си замина.

**Знаци
за
пешаци**

Запознајте го Нем Вокатив, човек мирен, а див. Кога ги прашаа другите каков е тој лик, „Безличен,“ кажаа, „личен,“ одговорија. Кога оди лево - нозете десно, во кожата своја му е комотно, а сепак неподносливо тесно. Спортува често, ама само од стол, сака да зборува - со молк.

- Но, мораш да избереш, или си црвен или син, сепак нечиј си син, некому припаѓаш... - му рекоа.

- А, кому ако не на вселената - одговори тој - таму спротивното соработува и наука создава, зошто не и јас!?

- Но, ти не си бројка, - му се потсмеваа - од коски и месо си градба, во тебе нема магма туку крв, на светов не си прв, туку во редица следен, само еден и тоа не број еден!

- Не, јас сум посебен, единствен во мојот век! - викна тој, а наоколу одек.

„Живошото е иако и река, процес кој не не чека, врви штој без дозвола наша, не меле во егзистенцијална каша. Во кревети мируваш и како се движи Земјата замислуваш. Ако така движењето го дефинираш, се лажеш. Над тебе и под тебе, околу тебе и во тебе, се движи сè!“

Г-дин Кој ја затвори книгата „Егзистенцијален прирачник за успех“ и се замисли над одвратноста на движењето. Атомите му се видоа како бубашваби упорни и дека кон опстанок и натпревар се стреми сè, му се причини. Како најмалото бебе кое неутешно вреска за цицка, така и дедото, речиси леш, со стап вешто ќе те сопне ако пат му пресечеш. „Каква упорност природна, опстанува по секоја цена,“ помисли тој и верба во добрината изгуби, зашто таа не е природна сила, туку само човечка утеха била.

Патникот низ времето може каде сака да оди, кога и да посака, само време бира и *фцууу*, таму бива!

Еден таков патник еднаш на дивиот Запад се најде и шеширот го изгуби, па со дупка го пронајде, а друг пат диносаурусите ги посети и едвај се спаси. А кога во далечната иднина отиде не можеше да се изначуди што виде, но за себе тајната ја сочува.

Многу му завидуваа, но тој несреќен беше, зашто од сите патувања низ времето минато и идно, многу заборавен стана, сметките му се натрупаа, камати на кредити растеа, не знаеше што јадел вчера и каде треба да оди утре.

И кога го прашуваа знаењето со нив да го сподели, им велеше:
- Кога низ времето патуваш, сегашноста ја забораваш. Затоа, живеј денес, сега, веднаш!

„Ако се будиш со желба за истражување,
а те чека на фабричка лента ‘рмбање, плесни ти со рацете!
Ако гледаш само беда и секој ти се јадосува,
а костумосан тип прст во нос напикува, плесни ти со рацете!
Ако дечињата табли на училиште не бришат,
туку шофершајбни на крстопат чистат, плесни ти со рацете!
Ако граѓанинот пред зграда со папагалска боја пече стек,
а свеста човечка како да е од 19-ти век, плесни ти со рацете!
Ако по книжарниците има само шунд-литературанции,
а пред телевизорите сите генерации, плесни ти со рацете!...
Ако си разочаран троа, и го знаеш тоа, плесни ти со рацете!“
рече г-дин Нововремов и заблесна на тротоарот со светлина
на илјада Сонца.

Види, глеј - лага до лага ти сеј! А ние - блеј! Ко овци, ил' домородци, очекуваме дека правда заслужуваме - а измама добиваме!

Еве еден Бил, понекогаш мил, ама често пиел, па шишето испразни и зол стани, ама баш цел - од петици до глава, па мава женска глава - од бес зазема револтирана става - „По ѓаволите држава, општество и сè по список!“ вика, но женски вресок го направи восок. Доцна е да сопреш сега Бил, предизвика болка - те чека казна колку тешка, толку длабока!

Но, не - медиумската реалност поинаква слика за светот ни гради. Тепај-убивај-кради-бегај-силеџија-биди, кул музика во позадина и забавена сцена... А децата со ужас гледаат во теле-тато и велат: „Сакам и јас, бато!“

Ова е приказна за еден несреќен господин по име Негатив.

Кога овој г-дин излегува надвор, веднаш почнува да врне, а тој - без чадор! Замислете, кога се облекува топло - затоплива, ако се разголи - студено дува! Пред да застане на семафор, црвеното се вклучува. Кога ред за чекање бира, другата е побрза, а пред него некоја старица не ич не се брза. Тој е чесен и на другите не им суди, но кога право бара, во криво излегува, па во очите на другите - неправеден станува. Ах, каква нервоза, невроза и духовна небулоза!

Ова му го раскажав на г-дин Позитив, а тој рече: „Ако не веруваш во себе, цел свет го менуваш против тебе.“

Г-дин Негатив за тоа дозна и се промени. И од тој ден целиот свет негативно му се смени!

„Денот ми е *комси-комса*, перспективата ни ваму, ни таму, се чувствувам за никаде, веднаш би заминал вамте-тамте,“ Лик Еден кажа, а Карактер Два се согласи: „А како поинаку, кога реалноста ни е чат-пат, а можностите држ-не дај?“

Така овие двајца зборуваа и наеднаш сè околу нив застапа. Птиците во лет паднаа, автомобилите се судрија, вљубените со споени усни останаа, а скараните со намрштени веѓи се замрзнаа. Ветрот свитка едно дрво од бес, а тоа не можејќи да се врати назад, на пола трес! Се зачу силно чкрипење на Земјината топка.

Само тишината остана.

Познавав еден бербер, каков бербер? А, бе од ножици немаше абер! Од него бегаа како од Кербер, а тој од пушта тага го читаше Флобер и ова го смисли:

- Не сум среќен како коцкар и не сум висок како кошаркар, не ме бива за Оскар и не сум сплеткар ил' Казанова-женкар, ќе станам лекар и ќе бидам богат како банкар, макар!

Ама пустиот грлоболка од светилка не разликуваше, па за електричар помисли дека го бива, но се откажа зашто од струја се плашеше.

И додека така што да биде решаваше, животот си врвеше, а тој бурно во мислите го изживеа!

Господин Иден на едно од неговите патувања го сретна господин Титет, кој и покрај неговото чудно име воопшто немаше проблем со себеси. Г-дин Иден, пак, везден несигурен беше и кој е се думаше, од каде доаѓа и каде оди се прашуваше.

И најмала грешка кога правеше веднаш се обвинуваше, во себе се повлекуваше и така дел од себе губеше. Прво јазикот го изгуби и нем остана, устата му се затвори, а очите со кожа му се покрија. Носот иронијата му го остави за да може да дише, судбината горка да ја преживее.

Но, откако безличен стана, дека секаде може да се вклопи дозна. Никому не му пречеше, речиси среќен беше и да имаше уста би се насмеивал, да имаше раце би го гушнал светот цел, а вака стана дух бел. И замисли, конечно низ сидови и граници можеше без проблем да минува!

**Знаци
во
ретро-
визор**

На масата најдов список за пазарење. Пишуваше:

Едни пелени и фластери за папок големи, шишенце, кашички, Далерон и кебенце, седиште за кола, це-витамин по пола, патики, панталони и јакна за тригодишни, тротинет, ролери и велосипед со помошни, капче, шал и ракавици, витамини и антибиотици, санки и скии, тетратки, молив, гума и лектири, бои и фломастери, дигитрон и мобилен, кимоно за карате и трико за балет, шминка, пена за брочење и жилет, лаптоп и униформа за факултет, торба за на работа, карти за театар во сабота, автомобил половен и стан кредитен, костим за капење и лосион за сончање за пределите грчки, крема за брчки и врски политички, очила за блиску, деца и внуци на далеку, лек за гастроза, остеопороза и уште едни пелени.

Таа се јави во моите мисли без предупредување, без да ми остави број, само како навестување, а потоа ме обзема цел, без можност за повлекување. И ако не ѝ се предадам, мислам веќе нема да живеам, да, во мигов ќе исчезнам, а ако останам, бедно ќе биде постоењето мое, недостојно, просто и недолично, како лист кој паѓа од гранка, а потоа на друга застанува и тлото не го дочекува - и така виси и чека, се надева на ветре за да ја исполни суштината своја.

А таа ме гледа и чека, моите мисли не ја интересираат, само делата мои, движењето на моите раце, занесот и зависноста, да бидам нејзин роб, нејзин понизен слуга и за мене да нема друга.

Да, сурова е таа приказна.

- Нова Година замина, каде сега народе, на што ќе трошиш пари, во што ќе веруваш и што со возбуда ќе очекуваш?... не очајувај, тука е Бадник, изговор за малку пироманија, фолк-музика и ракија, па Божиќ - нова гозба, сетилна дразба и Старата Нова Година, звучникот вика, желудникот рика. Ете го Валентин, нова прилика за џебна неприлика, кој пропушти 8-ми март го чека или Први април и присилна шега, а во мај скара, па аптека. Таман мислиш одмор иде, а тоа летна еуфорија да ти биде, каде ќе се потемнува, целата заштеда во море се бранува! И потоа главоболка - сметки, кредити, школо, но само до зимското лудило. И така секоја година, а во меѓувреме празници лични, свадби, крштивки, родендени, имендени... ни име не им знам!!!

Така рече г-дин Празнов и реши да не празнува веќе. Оттогаш го знаат како Непразнов. И животот му е навистина полн.

По некој имаше видео плеер, или топка кожена, а друг облека крпена, но разлика немаше помеѓу нас голема. Сите се сплотувавме во игра и се каравме само за тоа кој подобро игра. А денес, се натпреваруваат кој има помодерен мобилен или појак компјутер, кој има поголем телевизор се расправаат! „Сум видел и поскап, нашиот беше со толку нули во денари, а на твојот една му фали.“ Ништожност нè обзема додека сè со нула множиме, па дури и со тоа се гордееме.

Ако имаме, ајде сите да се фалиме, но сите немаме - некој на семафор пита, а друг од супермаркет еден до друг скита, трет нема пари ни за леб, а друг има преполн џеб од секој нелегален жлеб. И додека едни дечиња во контејнери рипаат, други во луксузни базени се капат. Барем наполнете ги контејнерите со хлор, за децата се работи, аман!

Си било едно теле кое во Португалија несреќно било, па во Бразил се упатило. Таму шарено го обоиле и на карневал го пратиле, а тоа се смеело, просто уживало!

Си било едно друго теле кое по мајка му патело, таа заминала, само го оставила. „Тоа е природниот начин,“ велела. И така телето во Русија заминало. „Таму најдобро се пати,“ слушнало.

Следното теле визија имало и просветлено станало, но бидејќи во неговата земја за будалетинка го сметале, во Индија отишло и свето теле станало.

Последното теле во Кина отишло, заради подобар живот заминало, и наскоро разгледница на другите три им пратило за да ги извести дека добро му било и дека наскоро ќе се сретнат, зашто големи работи ги чекаат!

Од Историјата на ненормални појави во земјите од БРИК

Антилопа Алигатор сретнала и без глава избегала, додека Бизон на Бабун се налутил кога вториов дека е глупав како коњ му рекол, а Вепар и Видра главни фаџи биле и за претходниве не се грижеле.

Во една друга прилика Гулаб застанал на глава на Горило, вториов се почешал и го смачкал, а Дива Свиња на прошетка во град тргнала со Дива Коза, но брзо им се смачило - премногу диво им било. И сè ќе било во ред Гавол Тасманиски да не им се закачел како крлеж на Ему и Еж. Двајцава го одбиле, зашто пријател со четири букви барале.

Далеку од нив, во градот, Жаба и Жирафа застанале пред семафор, а никако црвено за колите да се вклучи. Пред нив Зајакот профучил, зашто Свечарка видел, а таа си свечка и свони, па се свекна, а во главата ѝ суни и свездички гледа таа сверка.

И...

- Еден возач парализирано прсте имаше и да вклучи трепкач не можеше. Шибаше к'о куршум од пиштол и насекаде правеше карамбол... Еден станар ѓубрето во контејнер да го фрли не можеше, „Заради агорафобија е,“ велеше и ѓубрето пред врата си го оставаше... Трет човек да рече „Се извинувам,“ се плашеше кога телефонскиот број ќе го згрешеше. „Нема да ми веруваат,“ велеше овој лик несигурен во себе демек... Некој човек на постари во автобус не стануваше зашто за нивните коски се грижеше, „Вежба им треба, а не седење!“ велеше...

Писателот вака започна една приказна, а околу него трешти: „Натчовечен биди ти, а не слабак и немоќен, не жали го човекот до тебе, грижи се за себе!“ Химната тоа го повикува, во сенародна опсесија, ајде заедно сите, до последно бебе, ама секој за себе!

- Со недели писмо чекаш, возбудата ја разгоруваш, каде е, се прашуваш, се разочаруваш и на секое свонче возобновената верба со радост ја пречекуваш... - воздивна г-дин Нос Талгија и продолжи, - а денес еден клик, во мноштвото знаци изгубен лик, во заборав наскоро потони, ах колку секавања тони! - Потоа занеме и во екран се загледа. А таму празнина го чека и немо трепка до доцна во ноќта.

Едно утро г-дин Совре Мен се разбуди сосем орен и за новиот ден подготвен. Рипна од сон директно во работен бон-тон, нема застој - за никој, денот врви, јаде, се тркала човечката судбина како запчаник кој паѓа и според законот на Марфи во најзафрлениот кош од душата се стркала и таму писмо кое се изгубило по пат пронаоѓа.

Понекогаш треба да се изгубиш, за да се пронајдеш.

„Кога во реалноста рекламите би можеле да се рипаат дали би го прескокнал и човекот кој стои пред тебе на каса, на шалтер или на пат? Дали училиштето би го рипнал или факултетот би го скокнал? Дали веднаш би се вработил, а одењето на работа би го *форвардирал*? Дали данокот би го заобиколил или веднаш во пензија би заминал? Дали со автомобил би ги претекнал сите кои некогаш би се нашле пред тебе, па дури и тие со знакот „Внимание, бебе!“? Дали сите здодевни приказни на сите пријатели и познаници би ги забрзал? Дали набрзина би се збогатил или по кратенката на која властите не се доближуваат би тргнал?“

- Да, одлична понуда! - кажал граѓанинот бр. 2.099.999, договорот го потпишал и се родил.

Младост во 90-тите, ритам и бас, хипнотички женски глас, космичко сурфање по мозочните бранови, транс и квази-медитација, само-проекција во некое друго време, друго место без бремене, четири зида и лажна сигурност, а надвор - ветришта на злокобната судбина по капаците на прозорците удираат!

И се преправаш дека не се грижиш. На подобра иднина се надеваш и на сегашноста забораваш. Вечноста те теши, помислата на твоето постоење во историјата те крши, само долна амплитуда во космичкиот бран, за неуспех избран. Сакаш трага во енграмите на вселената да оставиш, но не успеаш. Вечноста е посурова од сегашноста.

**Знак...
и пак!**

- Вистината е дека не ти е гајле, нели бре!? Што ако вртиш со главата во знак на негодување кога питачот подава рака кон тебе, или се грижиш кога мајка Ромка носи дете завиткано во скинат шал... признај, во себе викаш подалеку, иш! Види, еден човек друг потценува, исмева и зад грб му зборува, а ти се смешкаш, не се придружуваш, но не го ни спречуваш... луѓето се караат, децата врескаат, во тебе немир, поразеност и кон светот омразеност. Глас за спас не креваш, глас дека немаш се оправдуваш, за помош рака не креваш, зашто раце немаш, не преземаш чекор зашто нозе немаш, а дури ни труп не си, небитие само, - му рече г-дин Надмен на еден г-дин Нула посрамен, а овој ја собра главата која ја нема во непостоечките раменици.

Некои луѓе едноставно живеат во расчекор со времето и замислуваат дека со природата барем може да комуницираат, па таа ги разбира, ама се лажат! Така еден г-дин Освестен слоган „Разбуди се!“ на билборд виде и вака мислата му отиде:

- Околу-наоколу, однадвор-внатре, секоја дразба е смислена за да те успие или депримира, времето да ти го окупира. Кај и да погледнеш преправена комуникација, предвидена реакција, површна преокупација, на мислите окупација. Сапунските серии како вонземјани напаѓаат, турбо-фолкерите како вируси се множат, ниските страсти се на цена, зовриените емоции на сцена, политичките партии се новите филмски ѕвезди, хартиите од вредност се највисока вредност! - Така помисли Г-дин Освестен, а околу него сончев свет, расцутен цвет, птичји лет и врз неговата глава измет!

„Г-дин Ден го прашал г-дин Ноќ што е тоа темница, а виџориев му одговорил: „Тоа е свеќлината на мојот живој.“ Во едно друго место и едно друго време Шар Енов му кажал на Црн Белов за тоа како не може да го замисли свеќојот без бои. Виџориев се согласил.“

- Замислете, деца, - учителот книгата ја затвори и продолжи, - колку би било убаво сите во светот да се разбираат, независно од нивните обичаи, верата, расата, класата и висината, тежината, полот и културата?

- Но, како ќе се разберат ако различни јазици зборуваат? - прашало невинно едно учениче, а учителот кој мирољубивост продава грубо му одврати - Тишина, дете!

„Кога мозокојот е замрачен, јасно е како ден, во него самиот има свеќлина, ама како во камера ојскура - обрѓина!“

Хеликоптер се хачи на хоњ и падна. „Ова е тажен ден за сите хеликоптери,“ хача г-дин Казард, сопственикот на хоњот, хој го погледна и помисли: „А што е со мене, зарем грбот не ми страда, хачва гњаважа!“

Во еден друг свет Келикоптерот силно се закашла и фати кернија. „Ка-ка,“ каква смешка, рече г-дин Кумус, „прво скокни, па кажи ‘Коп’, инаку ќе се залеташ и со пропелерите надолу ќе се закопаш!“

Во свет во кој сехој другиот го потценува, а себеси за керој се смета нема правоговор.

„Би сакал да можам со леснотија да се дефинирам! Професионалец, на занаетот зналец - и нема кеџ! Но, во школо имав и петки и залутани кецови - човек сум, нели? - рече г-дин Реален, додека еден ден не сфати дека само се оправдува. „И што сега!? Каде понатаму?...“ но, одговор нема, само во глава тишина, безгласна и нема.

А само еден сид го дели од г-дин Исполнителен, верен, посветен, ранобуден, наутро џогинг, попладне фитнес, редовен оброк, сè под конец и во рок! Замисли, еден сид - две реалности, никогаш преклопени, толку неспојливи.

Само ако погледнеш надвор од затворот свој на блискиот твој можеш да му помогнеш, но стој! - така бива во приказните, а во реалноста - нација во изолација!

Би крикнал, би викнал, на сиот свет би потклекнал, но непоразен од никој, туку тиранин кон себеси; добрина - имам на претек, „Еј!“ не си во тек - во расчекор си со својот одек - одраз - пораз - довек!

Зборови - дела, реалност - цела, „Ела ваму да ти кажам, сине,“ таткото знае, зарем - не! И пак, огледален лак!

Огледало скрши - надвор погледни - а таму, сè е јасно - лице едно - вистина една - реалноста е бедна: сноб-‘ркак поминува крај скитач, кутриот се поклонува, па својот одраз во темните очила го погледнува, а зад нив наместо „Ех...“, се слуша „Хе!“

Огледална е реалноста.

Во светот на соништата секој сон е збир од идеи, мисли, стравови и на сонувачот ставови. Кога сонувачот не спие сонот не постои, а другите соништа мислат дека тој сон спие.

И во таков свет има еден сон, кој се запраша за сопственикот свој. Кој е тој и зошто го создал таков каков што е, со променлива форма и со навика сред разговор да замине дома или на смешен филм од страв да се развика? „Како другите мои пријатели се само повремено непостојани, а јас постојано... а што ако јас сум сонувачот или што ако сонувачот не постои?...“ во облакот од мисли му се врткаа прашања сто и облак стана ова проблематично суштество.

Сонувачот се разбуди и главата си ја разбистри. „Каков сон!“ помисли, а мислата му се разводни. „Претесна е материјата за мене,“ тој сон си кажа и високо се вивна.

Една пара се спари и така стана парна.

- Ако распариш пара, ќе се опариш, - му рече една мајка пара на синот распар, а тој не слуша, љубовта си ја бара, својот пар за бал, парна машина за неговата индустрија, не сака да распори пара, паркинг за срцето бара, Парменид за душата сака.

- Промената е невозможна, нашата судбина е непарна, - рече таа, а тој за инает се раситни и така се опари, па се напари.

- Пареата е опасна по парите,- заклучи мајката пара.

Човекот парата во раката ја стутка и во џеб ја пикна, сосема несвесен за тајниот живот на парите, нивните стравови и желби, нивните надежи и дилеми. Од неговиот џеб се зачу тивко плачење.

- Да леташ, а крилја да немаш, колку неприродно и кон природата злобно! - ми рече еднаш одамна еден пријател, крилја развеа и во височините се одвеа.

Наскоро војната помеѓу нас и луѓето птици започна. Тие беа вешти, ние силни, тие непокорни, ние технолошки напредни. Многу жртви паднаа, но ние победивме, зашто тие беа деца на природата, а ние сме технолошки копилиња.

Денес луѓето птици ги има само во музеите, умртвени и препарирани, со крилја развеани и погледи кон високо насочени. И песни им пееме, за нивниот икаров лет раскажуваме. „Премногу се доближија до Сонцето,“ кажуваме, а секако на себе мислиме кога Сонце велите. Но, тоа што на децата им го премолчевме е дека откако сè за летањето од нив научивме, веќе не нѝ требаа - па ги уништивме. - Следниот!?

Како се чувствува едно дрво? Како денот си го минува и дали од стоење го болат корењата или за кората која му старее размислува? Дали за лисјата се грижи, каде ќе паднат и дали ќе ги газат, колкави овошки гранките ќе му родат и во чии раце ќе завршат? Дали дрвото сонува други дрвја или размислува за тоа како се чувствуваат луѓето?

Дали дрвото се чуди на човековата потреба за докажување, и над сите видови владеење? Дали ја презира надменоста негова која мисли дека сè знае за светот само ако го расцепи, под микроскоп го стави, го именува и во фиока го сочува?

Дали душата на дрвото може да се класифицира и смести во теолошки рамки и филозофски гранки? Дали дрвјата да беа пантеисти ќе веруваа дека Господ е во сите нешта, освен во луѓето, тие дечишта?

Знаци
од
мојата
улица

Еден ден во редица во банка застанав и што да ви кажам - ужас, по глава мигрена - трас, не помага ни абраксас! Нервозно со нога тропнав и една жена случајно стапнав, а таа болно викна. - Извинете госпоѓо, - изустив, а таа се сврте и ми изјави - Ма, кој те шиша, иш!

Таман се подготвував да се навредам и честа да си ја одбранам, кога нејзината глава како шишарка ми се виде, па тоа смешно ми стана. И не застанав тука, туку дека таа шишарка остарела и од дрво паднала, па осамена и огорчена на светот била, заклучив. Е така ептен лесно ми дојде, а тогаш и стрелката на саатот е лесна, па таа летна и времето измина како песна. На шалтер стапнав и дур да трепнеш работа завршив. Така среќен си заминав, а не ни помислив дека кон друго човечко суштество неправеден бев.

Сопствен живот немаш и во мојот куфер сиркаш. Ако валкана тајна пронајдеш, од радост стенкаш. Сценарио си замислуваш, како да ме сотреш, над мене да застанеш и да врснеш: - Лижи ми ги чизмите! Да, калта ти се допаѓа, нели!?

Застани! И ти некогаш мал си бил, а големите те потценувале. Кога си сакал да им кажеш за своите соништа и желби не те слушале. - Оди во ќош и размисли што направи! - ти викале, а ти си плачел и количката излижана во рака си ја стегал. Сети се кога си трчал со книгите во рацете кои ти стрчеле од израснатата облека, да се вработиш, леб на маса да ставиш, подобра иднина на децата да создадеш си сонувал, во Сонцето жолто големо над небото си зјапал, со трепет во срцето и топлина во душата пред иднината. Сети се...

Со љубов, ѝвојаѝа идна хиѝоѝеѝичка членка

Мислиш дека од телевизијата потреба имаш, а всушност од тебе зависат нејзините честички, да, таа постои само ако ја гледаш - солипсистички! Ако екран вклучиш и мозок исклучиш, програмата за обликување на духот и телото ќе ја следиш:

„Националистички фрази за развој на говорот и румени образи. Политичари-идоли, бизнисмени-просветители и турбо-фолк-кулери за прав животен став. Лекција по мобилни телефони, автомобили и гаџети, сè што треба да знаеш, за во животот да успееш. За повисока едукација приватен факултет, магистер со ментален инвалидитет. И на крај, ако во ништо не успееш - битно е само во партиската книшка петки да имаш!“

Г-дин Современ ја исклучи едукативната програма и го погледна неговото дете кое задлабочено и посветено црташе. И тогаш, со длабок ужас, сфати дека тоа е осудено на пропаст.

Некои луѓе светот го загадуваат, а не пушат, ниту издувни гасови пуштаат, не се радиоактивни, ниту биолошки неподобни, штетни хемикалии не испуштаат во реки, ниту со лажни апчиња полнат аптеки.

Не, тие со нивните мисли околината ја трујат, опасни зборови низ уста блујат, а кога во детските уши тие ќе завршат, пуздер прават, повредуваат и ужаси создаваат.

Затнете им ги устите на злонамерните, сопрете ги штетните мисли да се слеваат во реките, нивното зрачење сите нè мутира, мислите свои во нас ги клонира и како вирус се мултиплицира!

„Под нос мустаќ густ и нокот на малиот прст. Истиот тој прст уво, заби и нос чепка, ресурсите на таа глава избричена ги истражува. Раскопчана *Adidas* тренерка и гради зашумени на раат, а таму златни синцири свонат и на луѓето им велат: „Види ме, подобар сум од тебе до крај, затоа книги, факултети фрлај! На улица ‘ркај и задница чешкај, зашто тоа е патот кон успехот, знај!“

И со златните опинци на нозете засмрдени решително по асфалтот жежок чекори, кола отклучува и огромното тело внатре го сместува. Под нозете педала стиска, *вруум*, најновиот модел на Мерцедес на улица - *бум!*“

Сцена од *Балканска реклама за луксузен авџомобил*

- Дали си наш? - ме праша еден апаш кој сакаше да ме обележи со печат и тапија, да ме стави во калап со железна капија.

- Не сум ничиј, па дури ни свој! - му одговорив, а тој се збунува, па му текна и од мака пукна. А како така, науката одговара, вака: „Тие кои се идентификуваат со група, кога се соочени со поинакво размислување експлодираат - од глава глупа!“

Ете тоа се случи со овој лик, само едно бум-трас и го снема, баш сосема!

- Не признавам наука, туку само што животот ми дава како поука. Оној кој туѓата става на рамена си ја става понекогаш од тежина пука, - заклучив и лесно зачекорив, кога слушам толпа се доближува и ме заобиколува. А што стана понатаму, реши ти таму, читателу мил... ако можеш спаси ме, над предрасудите вивни ме - барем во мечтите!

- Во рајот портите се лизгачки, а ангелите насмеани, чиниш не постојат ако тебе не ти служат. На дофат на раката имаш сè што сакаш, сè што на твоето рајско тело му треба и што твојот доблестен дух сака. Зад тебе свира пријатно *музиче*, а пред тебе полно *количе* - со работи од бесконечноста побитни. Во рајот животот продолжува, но без редици и пари, без нервози и психолози, таму сè е на дофат на раката без бар-кодови и од секој производ има бескрајно видови. Да, дизајнерите на рајот се грижат за вашето задоволство, зашто ако не сте среќни, ако ве јаде јанса бесна, или некоја мисла тешка, може рајската градина да ви стане тесна, па да заминете. Кој замине - враќање нема! Тоа е вечна маркетиншка дилема. Народот рајски мора да биде среќен и да живее без да знае дека надвор од рајот постои само пекол, - Врвниот Готвач рекол.

„Телевизор од 64 инчи, 150 канали, за возрасни и мали, екрани на компјутери, таблети и мобилни, и детски лица пред нив собрани. Еј, реалноста е таква, ако не си приклучен - не си упатен, информацијата беше моќ, а сега е забава, податокот владее и над твојата свест демне, но значење нема и духот ти го зема!“ г-дин Бесвест викаше на продавачот, со високо крената рака, но овој подготвено му одговори, вака:

„Ако ти е до проповеди оди во црква, тука не ни треба пророк со збор или лик, Господ е во сите нешта, безличен, но анимистички преоблечен, никаде, но секаде, предмет-господ за секого со картичка и код... го чувствуваш, нели, ти ги обзема рацете цели... опушти се и ајде - предај се!“

Од Историјата на една зависност

Ќерка ми сака да биде уметник. Јас ѝ купувам боички секакви, а таа неуморно црта и бои, сечка и крои, со првата светлина дневна или до вечерта доцна.

- Само поддржи ја и ќе биде во ред - си велам, но не ѝ кажувам:
- Заборава на почит, слава, пари и воспевање, оној кој создава уметност тука, за мнозинството е глупав до бесвест.

- Која е користа од тоа? - прашуваат, но одговор не чекаат, зашто само се интересираат каков автомобил возиш, со кого се дружиш, од каде потекнуваш, колку квадрати дома имаш и дали џебовите ти свечкаат или шушкаат...

- Ах, ќерко, би сакал да ти кажам дека ќе бидеш среќна и исполнета, но нема, и ќе мора да го прифатиш тоа, ако сакаш да продолжиш, ќе мора да се бориш, секој ден, секој миг, секој здив... и да знаеш - вреди!

Белешка за авторот

Бранко Прља е роден во Сараево во 1977 година. Од 1990 година живее во Скопје. Работи како графички дизајнер и текстописец.

Основач е на првиот електронски конкурс за литература во Македонија, *Елекџролиџи* и на креативниот колектив *Кајка*. Има објавувано во земјава и во странство.

Досега објавено:

Аџом и Ева (2012)

Приказни обични за луѓе необични (2012)

Досие: Универз Ум (2012)

Досие: Свезда Немезис (2011)

Весџи од Несвесџи (2010)

Досие: Планеџа Икс (2009)

Весџи од џодрумџи на баба ми (2007)

Париџе се оџеџувачка (2006)

Весџи во земјаџа на чудаџа (2005)

За секоџо џо неџиџо, за некоџо ниџиџо (2003)

